

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE
HUDEBNÍ A TANEČNÍ FAKULTA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Praha, 2016

Katarína Mikšíková

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE

HUDEBNÍ A TANEČNÍ FAKULTA

Název studijního programu - Hudební umění

Název studijního oboru – Zpěv

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Slovenské sopranistky od minulosti až po současnost

Katarína Mikšíková

Vedoucí práce: doc. Ivan Kusnjer

Oponent práce: doc. Libuše Márová

Datum obhajoby:

Přidělovaný akademický titul: BcA.

Praha, 2016

ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE

MUSIC AND DANCE FACULTY

Studying program - Music Art

Field of Study – Sing

Bachelor's Thesis

Slovak female sopranists from past until now

Katarína Mikšíková

Head: doc. Ivan Kusnjer

Opponent: doc. Libuše Márová

Date of Vindication:

Degree: BcA.

Prague, 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

Slovenské sopranistky od minulosti až po současnost'

vypracovala samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha, dne

podpis diplomanta

Upozornění

Využití a společenské uplatnění výsledků bakalářské práce, nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy tj. souhlasu autora a AMU v Praze.

Evidenční list

Uživatel stvrzuje svým podpisem, že tuto práci použil pouze ke studijním účelům a prohlašuje, že jí vždy řádně uvede mezi použitými prameny.

[illegible]

Popis práce

V tejto bakalárskej práci som sa zamerala na život, vývoj, umeleckú dráhu a karierny vrchol našich významných slovenských sopranistiek. Snažila som sa zachytiť a zaznamenať ich hudobné začiatky, štúdium spevu, prvé dosiahnute úspechy, začiatky v divadlách a na koncertných pódiami. Zamerala som sa na dohľadanie naštudovaného repertoáru počas ich kariéry a pokúsila sa zhrnúť všetky významné divadelné scény a koncertné pódia, na ktorých počas svojho profesného života účinkovali. Chcela som tiež priblížiť ich pohľad na významnú svetovú kariéru, ktorú každá z nich zažila a ich názor na divadelný a spevácky svet.

Description of the work

In this thesis I focused on life, development, artistic career and the career peak of our important Slovak female sopranos. I tried to capture and record their musical beginnings, studying singing, first achievements, starting in theaters and concert halls and stages. I focused on the finding of the studied repertoire during their careers and attempted to summarize all the major significant theater stages and concert platforms in the course of their professional life they performed. I also wanted to bring their views on major global career each of them experienced and their views on theater and the world of singing.

OBSAH

Obsah.....	1
1. Úvod.....	2
2. Lucia Popp.....	3
3. Magdaléna Hajóssyová.....	7
4. Edit Gruberová.....	12
5. Gabriela Beňačková.....	20
6. Slovenské sopranistky.....	26
7. Záver.....	27
8. Použitá literatúra a pramene.....	28

1. Úvod

Keď som stála pred výberom témy mojej bakalárskej práce, voľba bola od začiatku celkom jasná. Vzhľadom k tomu, že som Slovenka a z našej zemi pochádza niekoľko výnimočných hlasov - je dôležité a cítim to tak trochu ako povinnosť priblížiť ich životy, umelecké smerovanie a kariéru. Keďže je mojim hlasovým odborom soprán, práve tento okruh a téma mi bola blízka a tak som sa rozhodla písať o Slovenských sopranistkách. Je celkom možné, že moja generácia si už na niektoré mená týchto svetových umelýň ani nepamätá, alebo o nich vôbec nevie. V súčasnosti je totiž drvivá väčšina mladých ľudí okúzlená práve modernými vychádzajúcimi hviezdami, ktoré sa predávajú a prezentujú mnohokrát len svojou výstrednosťou a imidžom. Neviem, možno to tak bolo aj pár desaťročí dozadu, no mám pocit, že kedysi o tom rozhodovali trochu iné atribúty. Uznávaným sólistom sa mohol stať len dobrý muzikant s veľkou mierou talentu s ktorým ide ruka v ruke tvrdá práca na technike a výnimočná osobnosť.

Talentovaných a uznávaných sopranistiek na Slovensku vyrástlo mnoho, no ja som sa zamerala na generáciu, ktorá mi je svojim prejavom, hlasovou technikou a celkovým vyžarovaním blízka. Nestarnúce nahrávky týchto štyroch dám môžu ešte mnohú generáciu obohatiť a ovplyvniť hudobný a technický vývoj spevákov.

Pri študovaní materiálov a písaní tejto práce som si uvedomila, že na začiatku a zrode svetových kariér zmienených žien stála tvrdá a poctivá práca. Týmto by som chcela poukázať a pripomenúť na výrazné osobnosti hudobného života na Slovensku, ktoré odštartovali a vlastným úsilím si vybudovali svetovú kariéru.

2. Lucia Popp

V Záhorskej Vsi sa 12.11.1939 narodila Lucia Poppová. Jej mama bola učiteľka a otec inžinier ekonómie, ktorý pôsobil v diplomatických službách na československom veľvyslanectve v Londýne. Vďaka tomu žila rodina Poppových tri roky tam. Pobyt v Londýne však Poppovcom poznačili život negatívne. Inžinier Popp nemohol pôsobiť vo svojej profesii a jeho dcéra nemohla študovať vysnívanú medicínu.

Po maturite na gymnáziu v Bratislave sa v roku 1958 prihlásila mladá Lucia na Vysokú školu múzických umení, kde spočiatku študovala herectvo. V rokoch 1962-63 stvárnila hlavnú ženskú postavu vo filme Jánošík, ktorý režijne pripravil Paľo Bielik. Napriek hereckému talentu a dosiahnutým úspechom sa rozhodla študovať spev. Hrala dobre na klavír a po mame zdedila jemný a vysoko položený hlas. Jej profesorka spevu Anna Hrušovská v televíznom dokumente Stretnutie s Luciou spomína, že Lucia spočiatku nemala veľký hlas, ale jej muzikalita a inteligencia ju zaujali natoľko, že sa ju rozhodla učiť. Lucia rýchlo napredovala a vo štvrtom ročníku VŠMU (1963) úspešne predviedla v Slovenskom národnom divadle brilantnú Kráľovnú noci v Mozartovej Čarovnej flaute. Napriek nespornému talentu vedenie SND váhalo, či má Luciú po absolvovaní školy prijať

ako sólistku, a tak sa v roku 1963 rozhodla vycestovať do Viedne a predspievať v slávnej Štátnej opere.

Mala dvadsaťštyri rokov a pred sebou celý život a možno aj umeleckú kariéru, ktorá ju doma nečakala. Vypočul si ju Herbert von Karajan, ktorý ju okamžite prijal. V roku 1963 spievala vo Viedni Kráľovnú noci v Mozartovej Čarovnej flaute a v tom istom roku zaznamenala obrovský úspech v tejto role i v Salzburgu. Prvou samostatne naštudovanou postavou Lucie vo Viedni bola Barbarina vo Figarovej svadbe a neskôr v tejto Mozartovej opere excelovala ako Zuzanka. Po krátkom pôsobení vo Viedni sa rozhodla odísť na pár rokov do Kolína nad Rýnom, aby čo najrýchlejšie naštudovala veľké úlohy. Kolín jej dal maximálne možnosti. Práve tu vytvorila mnoho mozartovských postáv pod vedením kvalitných dirigentov i legendárneho operného režiséra Jeana-Pierra Ponella. Počas desiatich rokoch pôsobenia Lucie na tejto scéne sa postupne rozbiehala aj jej svetová kariéra. V roku 1966 debutovala v londýnskej Covent Garden ako Oscar v Maškarnom bále a v roku 1967 po prvý raz očarila divákov v Metropolitnej opere v New Yorku ako Kráľovná noci. Bola prvou slovenskou speváčkou, ktorá účinkovala na tomto javisku.

Rakúska autorka Ursula Tamussinová popisuje vo svojej knihe Luciinu reakciu na taký obrovský úspech a jej korešpondenciu s rodičmi:

„Bola to veľká vec – azda najvýznamnejšia v mojom opernom živote. Uvedomovala som si zodpovednosť a náročnosť situácie: debut v Met – a s takou rolou! Kvôli Chagallovi celý svet očakával toto predstavenie s napätím. Hľadisko Met je obrovské – tritisícšesťsto miest! Moja šatňa sa podobala skôr apartmánu v noblesnom hoteli – je v nej kúpeľňa a klavír. V tlači boli rôzne názory na predstavenie, ale čo sa mňa týka, môžem byť spokojná. Viete, že nemám vo zvyku sa chváliť – tentoraz to bol však skutočne môj veľký úspech.“

Lucia pripojila k listu rodičom aj list pre profesorku Annu Hrušovskú:
„Milá Aničenka, zaiste si myslíš, že som na Teba zabudla – opak je však pravdou. Nikdy som na Teba tak intenzívne nemyslela, ako v poslednom čase, nikdy tak nespomínala na všetky Tvoje dobré rady a návody k vysokému „F“. Teraz Ti môžem iba jedno povedať: oplatilo sa!“

Po Luciinom odchode z Kolína nad Rýnom sa čoraz častejšie ukazovala na svetových pódioch. Hostovala vo Viedni, Paríži, Miláne, Mníchove, New Yorku, ale aj Japonsku, pričom jej nemožno uprieť prvenstvo medzi slovenskými spevákmi, ktorí až po nej začali prenikať do sveta významných operných domov. Ale ani sláva a bohatstvo ju nemohli zbaviť slovanskej vrúcnosti a skromnosti. Nezmenila sa.

Jej doménou bol Mozart a Strauss. Bola pôvabnou Zerlinou v Donovi Giovannim, Despinou v *Così fan tutte*, krehkou Paminou v *Čarovnej flaute*, ale aj krutou Kráľovnou noci, Serviliou v *Titovi*, Blondou a neskôr Constanzou v *Únose zo serailu*, Zuzankou a Grófkou vo *Figarovej svadbe*. Bola úžasnou Sophie zo *Straussovho Gavaliera s ružou*. Éterickosť tejto postavy vystriedala na vrchole ženskej a speváckej zrelosti rolou Maršalky v tej istej opere. Bola polodetskou Zdenkou aj zrelšou Arabellou z opery *Arabella* od Richarda Straussa. Po roku 1980 začala interpretovať aj mladodramatický repertoár: spievala Tatianu v *Eugenovi Oneginovi* či Mařenku v *Predanej neveste* – hoci netradične v nemčine, pretože si to vyžiadalo viedenské publikum.

Jej spev bol výrazom duše. Mala nielen skvelú techniku, jemný, zamatovo znejúci soprán, ale aj fyzickú krásu, hudobnú inteligenciu a v celkovom prejave oduševnenie, ktorým dodávala svojej osobnosti umeleckú jedinečnosť – a to ocenili aj Viedenský filharmonici, ktorí jej udelili Striebornú ružu. Bola Kammersängerin Bavorskej a Viedenskej Štátnej opery a Čestnou členkou Štátnej opery vo Viedni.

V roku 1990 účinkovala aj na Bratislavských hudobných slávnostiach, kde zaspievala Straussove nostalgické Štyri posledné piesne. Nikto netušil, že je to posledné stretnutie so speváčkou na domácej pôde...

16. novembra 1993 – Lucia Popp v Mníchove predčasne zomrela. Zákerná choroba ju zničila tak rýchlo, že to málokto z jej ctiteľov a priateľov čo len tušil. Lucia o chorobe a smrti nehovorila.

V knihe Evy Malatincovej a Dory Kulovej sa o tom píše :

„Pani profesorka bola jedným z mála ľudí, ktorí vedeli o vážnosti zdravotného stavu Lucie Poppovej – (Luc', ako ju dôverne volala). Na jednom z jej posledných predstavení *Così fan tutte* si všimla, že často pokašliavala. Lucia sa sťažovala, že je stále zahlienená, hoci je to pri speve neprekáža. Hlienové spôsobovali metastázy rozšírené v pľúcach. V septembri 1993 mala Lucia piesňový recitál s americkým

klaviristom Irwinom Gageom. Cestou na pódium bolo treba prekonať schodíky, po ktorých jej pomáhali dvaja zriadenci. Ku klavíru išla sama, celý recitál spievala skvelo. Bola to jej rozlúčka s Viedňou a s priateľmi. Keď sa jej pani profesorka pýtala, či má problémy s kĺbmi, Lucia jej povedala celú pravdu o postupujúcej rakovine. Metastázy zasiahli mozgové centrá, v dôsledku čoho strácala rovnováhu. Istú nádej, ale zároveň aj veľké riziko, predstavoval chirurgický zásah. Lucia sa rozhodla pre operáciu v Mníchove. Musela podpísať reverz, že si je vedomá všetkých rizík, spojených s operáciou. S Annou Hrušovskou sa rozprávali tiež o záвете. Lucia chcela škole odkázať svoje noty a klavír Steinway. Rovnako ako pred operáciou, tak i po nej si pani profesorka s Luciou často telefonovali. V novembri 1993, tesne pred Luciinými narodeninami, ju išla Anna navštíviť do nemocnice. Lucia bola milá, veselá, vo vkusnej parochni. Zdalo sa, že všetko dobre dopadlo. Privítala Annu so slovami: „Tak, vidíš, tu som! Z klavíra nebude nič.“ Ukázala jej zahojenú ranu na hlave, z ktorej vyrastali nové čierne vlasy. Rozlúčili sa s tým, že sa určite uvidia. Volali si každý deň.

V posledný deň Luciinho života zdvihol telefón jej manžel Peter Seifert, ktorý oznámil, že sa jej stav veľmi zhoršil. O pár hodín zavolať pani profesorku, že nás Lucia opustila.“¹

Odišla jedna z najlepších slovenských sopranistiek koloratúrneho typu, ktorej anjlský hlas okúzľil každého poslucháča u nás i vo svete.

---

1 MALATINCOVÁ, E. KULOVÁ, D. : Anna Hrušovská, Bratislava, DIVADELNÝ ÚSTAV, 2012, str.20

3. Magdaléna Hajóssyová

Magdaléna sa narodila 25.7.1946 v Bratislave, do rodiny Hajóssyových. Jej rodina mala kladný vzťah k hudbe. Matka a sestra spievali v speváckom zbore Zora a otec hral na klavír. Malá Magdaléna spievala v detskom rozhlasovom zbore. Ako štrnásťročná nastúpila na Konzervatórium v Bratislave. Šesť rokov študovala v triede profesorky Márie Smutnej-Vlkovej. Počas štúdia (5.ročník) získala 2. cenu na medzinárodnej súťaži A. Dvořáka v Karlových Varoch "Karlovarský podzim". Po šesťročnom štúdiu ukončila konzervatórium ako najlepšie absolvent roku a následne začala študovať Vysokú školu muzických umení v Bratislave. Navštevovala triedu profesorky Anny Hrušovské.

Už počas štúdia spevu účinkovala na divadelných doskách. V druhom ročníku VŠMU spievala v opere Erindo od J. S. Kussera, Bratislavčana z Hamburku. V treťom ročníku stvárnila rolu Pamíny z Čarovnej flauty. V nasledujúcom ročníku sa predstavila ako Dvořáková Rusalka. V poslednom ročníku štúdia na VŠMU (1971) nastúpila do Slovenského národného divadla v Bratislave, kde spievala do roku 1979. V tomto roku sa vydala a starala o dcéru. Súbežne od roku 1976 hosťovala v Deutsche Staatsoper Berlín (Nemecká štátna opera). V apríli 1978 prijala v NSO trvalé angažmá a pôsobila tam ako popredná sólistka. Kontakt s rodnou Bratislavou však nestratila. Od 1. 9. 1979 prijala

polovičný úvazok ako sólistka Slovenskej filharmónie.

Už ako študentka VŠMU a začínajúca sopranistka Slovenského národného divadla zaujala kritikov:

„Magdaléna Hajóssyová v titulnej postave Rusalky potvrdila prirodzenú krásu hlasu, výborné technické vedenie a schopnosť vystihnúť nálady.“²

„Nádejná lyrická sopranistka bratislavskej opery Magdaléna Hajóssyová sa predstavila v árii Donny Elvíry. Vystihla mozartovskú štýlovú čistotu. Jej hlasový materiál je zaujímavý, navzdory lyrickému charakteru značne široký, nosný a ohybný.“³

V prvej sezóne svojho angažmá v SND (ešte ako študentka VŠMU) naštudovala Barbarinu z Figarovej svadby W. A. Mozarta, Kate z Pucciniho Madame Butterfly, Mařenku zo Smetanovej Prodanej nevěsty, ktorou zaujala kritiku v Hudobnom živote:

„Hajóssyovej Mařenka zaujala vysokou mierou muzikality, snahou o zdravé muzicírovanie. Intonačná a rytmická istota boli na debut pozoruhodné. Hajóssyová upútava aj dobrou technikou - legátové spievanie jej nerobí ťažkosti, farbu tónu má vyrovnanú. Je to vzácny, štýlovo čistý, lyrický soprán mozartovského ladenia, aký sme nemali od prvých sezón Anny Peňaškové, pričom technická úroveň je už dnes na vyššom stupni kvality.“⁴

Ďalej naštudovala Fiordiligi z Cosi fan tutte W. A. Mozarta a aj to si zaslúžilo ocenenie kritikov: „Magdaléna Hajóssyová sa v úlohe Fiordiligi so svojim jasným sopránom zapísala medzi tzv. mozartovské typy. S neobyčajnou ľahkosťou a pôvabom zvládla aj náročné árie v druhom dejstve.“⁵

Magdaléna Hajóssyová už nespievala len v Bratislave. V Národnom divadle v Prahe debutovala ako Dvořáková Rusalka v roku 1972. V tom istom roku stvárnila Rusalku aj v SND v Bratislave. V roku 1973 dostala možnosť premiérovať Cikkerovu operu - Hru o láske a smrti, kde spievala hlavnú rolu -

---

2 VEČERNÍK 31.5.1971

3 VEČERNÍK 29.11.1971

4 HUDOBNÝ ŽIVOT 15.11.1971

5 PRÁCA 22.12.1971

Sophii De Courvoisier. Magdaléna Hajóssyová nespievala len hlavné role. Dobre sa zhostila i menších úloh (Frasquita v Carmen Georga Bizeta, Morena v Suchoňovom Svätoplukovi, Katka v Cikkerovom Beg Bajazidovi). V roku 1974 dostala možnosť účinkovať v Beethovenovom Fideliovi. O rok neskôr stvárnila Cialu v opere gruzínskeho autora Otara Taktakišviliho Tri životy.

Stvárnenie Gounodovej Markétky si zaslúžilo ohlas v tlači: „U Magdalény Hajóssyovej sme sa okrem technickej dokonalosti skláňali pred vrúcnyim prežitím. Nezapomenuteľné zostanú pre diváka scény z tretieho obrazu, ale tiež veľký výstup Markétky vo väzení.“⁶

Následne naštudovala Adélu v opere Pani úsvitu od slovenského skladateľa Bartolomeja Urbanca v roku 1976. V tom istom roku pracovala na Kaťuši, vtedy ešte jej obor presahujúcej roli z Cikkerového Vzkriesenia. Nasledovala Mozartova Donna Anna a Pucciniho Mimi z Bohémy.

Okrem práce na operných postavách, ich kvalitnému technickému a hereckému stvárneniu sa Magdaléna Hajóssyová venuje aj rozširovaniu koncertného repertoára. Patria sem piesne a cykly Eugena Suchoňa, Alexandra Moyzesa, Dezidera Kardoša, Andreja Očenáša, Zdenka Mikuly či Milana Nováka. Premiérovala piesne Juraja Hatríka, Juraja Beneša, Miroslava Bázlíka, Tadeáša Salvy a iné.

Zo svetového koncertného repertoáru patria medzi jej obľúbené diela W. A. Mozarta (koncertné árie), Antonína Dvořáka, Roberta Schumanna, Johannesa Brahmsa, Richarda Wagnera, Richarda Straussa, Albana Berga a ďalšie.

Začiatky Hajóssyovej pôsobenia v Berlíne patrili naštudovaniu Gounodovej Markétky z opery Faust a Markétka. Ešte ako hosť naštudovala operu v nemčine (v NDR mala opera názov Margarethe). Magdaléna Hajóssyová získala za stvárnenie tejto role svoju prvú Cenu kritiky NDR (Kritike- Preis) v roku 1977. Na túto dvojpremiéru Gounodovej Markétky v Nemeckej štátnej opere v Berlíne dňa 11. a 12. mája 1977 vyšla táto kritika v novinách Neue Zeit: „A tiež Markétka oboch premiér, Magdaléna Hajóssyová prichádza z ČSSR, z bratislavské opery. Musí síce svoju pieseň o kráľovi v Thule spievať pri šijacom stroji, ale spievala to a iné časti Gounodova diela s pôvabom, strieborne štíhlym, svetlým a prirodzene

---

⁶ PRÁCA 16.4.1975

krásnym a zvučným sopránom, s istou a iskrivou koloratúrnou technikou, ale predovšetkým s lyrickým výrazovým gestom, ktoré vyjadruje vnútorný život tejto postavy vo všetkých odtieňoch: detskú radosť pri šperkovej árii, tiež úzkosť v kostolnej a žalárnej scéne, trpkú osamelosť dievčaťa, ktorého spoločenská stiesnenosť a chlad zahnali do izolácie, ktorá na konci cesty utrpenia vzpriamene kráča ku gilotíne.⁷

Noviny Berliner Zeitung priniesli: „Oslňujúca sopranistka Magdaléna Hajóssyová prejavuje ako predstaviteľka titulnej role podmaňujúci pôvab, naivitu, vášnivosť, nádherné je jej podanie šperkovej árie a balady o kráľovi z Thule.“⁸

V roku 1977 naštudovala v nemčine Dvořákovu Rusalku a Grófkú z Figarovej svadby. Táto postava ju doprevádzala jej profesným životom dlhé roky, rovnako ako Anna a Elvíra. V nasledujúcom roku stvárnila Jaroslavnu z Borodinovej opery Knieža Igor.

Výraznou stránkou Hajóssyovej repertoáru je hlavne baroková, klasická a romantická opera. Týmto dosiahla úspech nielen v Berlíne, ale aj na iných významných operných scénach. V roku 1979 naštudovala pre berlínsku inscenáciu Mozartove Cosi fan tutte- part Fiordiligi. V rovnakom roku získala veľké uznanie ako Wagnerova Eva z opery Majstri speváci norimberskí. V roku 1979 naštudovala do nemčiny Mozartovu Paminu. Medzi ďalšie veľké party, ktoré stvárňuje na berlínskej scéne patria- Straussova Arabella, Madeleine z hudobnej konverzačky Capriccio od rovnakého autora, či Straussova maršálka v Kavalierovi s ružou. V roku 1980 premierovala Hajóssyová Agátu z Weberovho Čarostrelca. Jej autentické pojmie nemecké publikum prijalo. Ďalej naštudovala Taťánu do Čajkovského Evgena Onegina, či Elektru z málo hranej opery Idomeneo od W. A. Mozarta. Za stvárnienie Elektry (1981) získala už podruhé Cenu kritiky NDR v roku 1981. Mozartovský repertoár bol Hajóssyovej blízky. Do roku 1989 účinkovala v trinástich inscenáciach Dona Giovanniho. Annu spievala aj koncertne a Elvíru nahrala pre Supraphon. Za stvárnienie Donny Anny bola speváčke pridelená 1. mája 1988 od prezidenta ČSSR Štátna cena Klementa Gottwalda. Sezónu 1987/1988 ukončila stvárniením Donny Anny vo viedenskej Štátnej opere.

---

7 NEUE ZEIT 17.5.1977 "Markétka v projekčnom stane"

8 BERLINER ZEITUNG 20.5.1977 "Atraktívna aj pre oko"

Počas svojej kariéry v Berlíne dostala príležitosť ako Elsa von Brabant vo Wagnerovom Lohengrinovi (1983), Alcina od G. F. Hända (1985). Pre Kolín našťudovala roli Vitellie z Mozartovej opery Titus (1985). K príležitosti znovuotvorenia zrenovovaného operného domu NSO - 15.11. 1986 Hajóssyová stvárnila titulnú hrdinku z Weberovej opery Euryanthe. Za titulnú postavu Gluckovej opery Ifigénia v Aulide (1987) dostala Hajóssyová ďalšiu Cenu kritiky NDR. Pod vedením režiséra Klausa Jürgena Kirsta stvárnila hlavnú postavu vo Verdiho Traviate (premiéra v roku 1988). V tejto opere hlavný ženský part osciluje medzi koloratúrnou a dramatickou (či lyricko-dramatickou) polohou. Ohlas na Verdiho interpretáciu bol veľmi kladný. Hajóssyová tak každého uistila o svojich vokálnych aj hereckých predpokladoch v roli Violetty Valéry.

V Berlíne mala speváčka možnosť hlasovej špecializácie, čo jej umožnilo uchovávať svoj soprán v dobrej technickej forme. Hlas zostával svieži, ľahký, pohyblivý, no pritom Hajóssyová neustále rozširovala svoj vokálny výrazový register.

Magdaléna Hajóssyová bola na operných scénach predstaviteľkou koloratúrno-lyrického až mladodramatického oboru. Jej krásny žiarivý soprán si zachoval prirodzenú pohyblivosť vďaka kvalitným technickým základom a tiež vďaka správne mu výberu repertoáru. Postupom času stále viac inklinovala k dramatickejšiemu repertoáru.

Do roku 1989 našťudovala viac ako 30 piesňových cyklov (mnoho z nich vyšlo na gramofónových platniach vo vydavateľstvách Opus a Eterna), 40 operných rolí, 60 koncertných árii a sopránových sól v oratóriach, kantátach, omšách a súčasťných vokálno-inštrumentálnych dielach.

V súčasnej dobe pôsobí ako pedagóg na Akadémii múzických umení v Prahe.

4. Edita Gruberova

Račianske vinohrady sa rozprestierajú na južných svahoch Malých Karpát. Tam sa 23. decembra 1946 Gustavovi a Etele Gruberovým narodilo ich jediné dieťa - dcéra Edita. Tá už ako dieťa pomáhala rodičom v družstevných viniciach. Často sedávala na strome. Vždy na tej istej vetve a odtiaľ predvádzala „vysoké a najvyššie umenie“. Matkini kolegovia hovorievali, že ju bolo počuť široko-dáľeko, až do odľahlých viníc.⁹

Edita nepochádza z muzikantskej rodiny, no po mame zdedila hlas a ako dieťa rada spievala. Niel Rishoi vo svojej knihe popisuje veselú príhodu, ako malá Edita spievala na školskej slávnosti. Už od detstva mala vysoko položený hlas, čo si neuvedomila, keď spievala pieseň bez doprovodu. Začala spievať, no po niekoľkých taktach zistila, že melódia v piesni stúpa stále vyššie a vyššie a tak sa dostala sa do nepríjemnej situácie. Poslucháči sa však bavili. Keď melódia pesničky dosiahla výšku trojčiarkovej oktávy, Edite nezostalo nič iné, len začať spievať pieseň ešte raz. Toto je dôkaz, že jej danosť - prirodzene vysoko položený hlas a obrovský rozsah sa ukazovala už v detstve.

---

9 RISHOI,N. :Edita Gruberová Portrét, Bratislava, SLOVART, 2005, str.18

Edita už ako dieťa spievanie milovala. Pri ceste domov uvidela plagát s výzvou pre mladých spevákov. Stálo tam: „Deti, ktoré radi spievate, prihláste sa do detského zboru.“ Vôbec neváhala. Uprosila mamu a ako trinásťročná išla do zboru predspievať. Bola prijatá a tak v roku 1959 začala spievať v detskom speváckom zbore Slovenského rozhlasu pod vedením skladateľa a dirigenta Ondreja Francisciho. Aj to bola určite dobrá skúsenosť a príprava. Editin veľký talent však rozpoznal Dr. Július Janko, evanielický farár. Hral dobre na violončelo, klavír a mal výborný sluch. Edita za jeho doprovodu spievala v kostole. V 9. triede sa mala rozhodnúť, čo ďalej. Dlhé rozhovory s Dr. Jankom ju doviedli k tomu, že by hudbu mala študovať. Keď si Janko vypočul, že Edita váha medzi zdravotnou školou a gymnáziom, tak rezolútne prikázal: „Ty musíš byť operná speváčka“.

V januári roku 1962 Edita absolvovala prijímacie skúšky. Po odspievaní dvoch piesní bola prijatá. Pridelili ju do triedy Márie Medveckej. V priebehu štúdia sa Gruberová dozvedela, že na prijímačkách až tak neexcelovala a jej profesorka dostáva do triedy slabších žiakov. Už po niekoľkých hodinách spevu sa dozvedela, ako správne dýchať a pracovať s hlasom. Vtedy si uvedomila, že do tej doby nič nevedela a spievala len prirodzeným hlasom. Gruberová nemávala dlhé hodiny. Medvecká preferovala krátke (20 minút), ale každý deň v týždni. Tento spôsob práce Edite vyhovoval a neustále napredovala. V začiatkoch spievala piesňový repertoár, neskôr árie - s obľubou od Mozarta a svoje štúdium zavrátila partom Rosiny z opery Lazebník sevillský od G. Rossiniho a 6.1.1968 to predspievala v Slovenskom národnom divadle. Síce nebola obsadená do premiéry, ale dostala ponuku spievať 12 repríz. Režisér predstavenia o pár týždňov nastúpil na miesto riaditeľa SND. Od tejto politickej zmeny si Gruberová veľa sľubovala, no žiadnu ďalšiu príležitosť nedostala. Šťročné štúdium zakončila s titulom „Najlepší absolvent roku 1968 v oborespev“. Vďaka tomu mala možnosť vystúpiť s orchestrom, a tak 3.3.1968 spievala áriu Kráľovnej noci z Čarovnej flauty od W. A. Mozarta a Zvonkovú áriu Lakmé od L. Delibese.

Gruberovej začiatky v divadlách neboli úplne jednoduché. Osem dní pred plánovaným odchodom do Leningradu, kde chcela Edita študovať sa všetko zmenilo. Jej plány znemožnila nepriaznivá politická situácia. Edita zostala doma a žiadne lukratívne ponuky na angažmá do divadiel neprichádzali. Tak Gruberová prijala možnosť pôsobenia v Divadle Josefa Gregora Tajovského v Banskej

Bystrici. Túto ponuku dostala od riaditeľa divadla Jána Hadraby. Jej prvá rola bola Rosina, ďalšia Violetta z Traviaty, 3 ženské úlohy z Hoffmannových poviedok, Gilda z Rigoletta a tiež muzikálová Eliza z My Fair Lady. Divadlo ju nešetrilo a nezaťažovalo sa výberom - pre ňu vhodného repertoáru. V začiatkoch sa síce nemusela zaoberať epizódnymi postavami a vyšliapávať si cestičku k veľkým úlohám, no musela čeliť tomu, že nie každá rola je pre jej hlasový obor. Napríklad v Hoffmannových poviedkach stvárňovala okrem Olympie (koloratúrny part) aj rolu Antonie a Giulietty, ktoré sú písané pre tmavší typ sopránu. Inde by to bol pravdepodobne problém, no Divadlo v Banskej Bystrici je jedno z menších. Kapacita tu neprekračuje 500 miest a ani orchester nebol nejak zvlášť početný. Tak sa podľa toho vyberali diela a nekládol sa dôraz na to, pre aký hlasový obor je čo vhodné. To je tiež dôvod, že mohla Gruberová spievať aj v nižších polohách a so zvukom nebol problém.

Na koncertom oddelení Slovenskej filharmónie pracovala Melánia Kušnírová, ktorá bola okúzlená Gruberovej spevom a snažila sa jej pomôcť. Videla v nej veľký talent a snažila sa vybaviť predspievanie vo Viedni. Po získaní potvrdenia na výjazd sa Edita ocitla na skúšobnom javisku Viedenskej štátnej opery. Bol to jeden z najzásadnejších momentov Gruberovej kariéry. Bola si vedomá závažnosti tejto chvíle a opatrne začala spievať prvú áriu Kráľovnej noci - O zittre nicht mein liber Sohn. Spievala druhému riaditeľovi opery E. A. Schneiderovi. Po dospievaní árie zdvihol telefón a za malú chvíľu prišlo do miestnosti niekoľko osôb. Zaspievala ešte ďalšiu áriu Kráľovnej noci- Der Hölle Rache kocht in meinem Herzen. Všetci však chceli počuť Gruberovej hlas na veľkom javisku, ktoré bolo vtedy obsadené, a tak dostala ďalší termín na predspievanie o týždeň neskôr.

Medzi prvým a druhým predspievaním vo Viedni sa zúčastnila súťaži ARD v Mníchove. Postúpila do druhého kola a tam spievala áriu Der Hölle Rache..., ako na predspievaní vo Viedni. Gruberová na ten výkon spomína s úsmevom: „A tam mi to efko nevyšlo“. Po rokoch sa spätne zamýšľala a uvedomuje si, že spôsob tvorby vysokých tónov nebol technický. Výšky boli pre ňu kedysi stres, pretože si nebola nikdy istá či vyjdu, ale verila tomu, že keď to niekoľkokrát vyšlo, tak šanca tam je. Na súťaži teda neuspela a na druhé predspievanie sa vracala s podlomeným sebavedomím. Na veľkom javisku si ju vypočul aj riaditeľ H. Reif-Gintl a ponúkol jej trojmesačnú zmluvu, ktorú podpísala. Jej prvé predstavenie

vo vysnenej opere vo Viedni bolo 7.2.1970 v roli Kráľovnej noci pod taktovkou F. Pleyera. O niekoľko dní sa predstavila ako Olympie z Hoffmannových poviedok pod vedením O. Schenka. Spievala po boku významných osobností a zmluva vo Viedni jej otvorila dvere do celého sveta. Nebolo to všetko tak jednoduché. Vtedajšia politická situácia znemožňovala cesty do Viedne. V deviatom mesiaci tehotenstva sa rozhodla, že opustí Bratislavu natrvalo. Tak 23.3.1971 emigrovala. Prvé roky Edita účinkovala v rolách Barbariny, Olympie, Modistky či v Anjelskom hlase. Veľmi si priala spievať častejšie, no ponuky sa nehrnuli. „Každý deň o deviatej ráno som volala na vrátnicu do Štátnej opery a pýtala som sa vrátnika, či som zapísaná na nejakú skúšku. Odpoveď bola skoro vždy rovnaká: Nie, pre Vás žiadna skúška, slečna Gruberová!...A tak som sa celé hodiny prechádzala pozdĺž Dunajského kanála a plakala ako dieťa." ¹⁰

Bola to ťažká situácia. Nevedela, ako sa bude jej kariéra vyvíjať. Obetovala pre ňu všetko - domov. Na dlhší čas sa stala jedinou živiteľkou rodiny. Rýchlo sa začala učiť nemecky a naštudovávať role, ktoré by mohli byť v divadle vhodné práve pre jej hlas. Musela si zvyknúť na celkom iný spoločenský systém a získať si uznanie v kolektíve opery, kde tvrdý konkurenčný boj neušetril nikoho. Tieto úskalia zvládla aj popri starostlivosti o dve vytúžené dcéry. Definitívny zlom nastal v roku 1973, kedy excelovala na letnom festivale v britskom Glyndebourne s Mozartovou Kráľovnou noci a o rok neskôr s rovnakým repertoárom aj na Mozartových slávnostiach v Salzburgu pod taktovkou samotného Herberta von Karajana. Od polovice sedemdesiatych rokov už Edita Gruberova začala patriť k najväčším stáliciám viedenskej Štátnej opery a všetko to úsilie a tvrdá práca zrazu dávalo zmysel. Keď sa v roku 1978 objavila ako Zerbinetta v novom naštudovaní Straussovej Ariadny na Naxe, jej pätnásťminútová ária vyvolala taký rozruch a nadšenie, že sa od večera do rána stala opernou hviezdou a senzáciou pre kritikov. Práve Zerbinetta jej otvorila dvere do celého sveta- do milánskej La Scaly, Metropolitnej opery v New Yorku či londýnskej Covent Garden. V roku 1979 s ňou dokonca vystúpila aj na festivale Pražská jar vo vtedajšom Československu. Pôvodne vízum nedostala. Až keď vedenie opery vyhlásilo, že inak súbor nepricestuje a vznikne medzinárodný škandál, mohla prísť do Prahy, kde sa jej dostalo rovnakých ovácií ako vtedy už kdekoľvek inde na svete.

---

10 RISHOI, N. : Edita Gruberová Portrét, Bratislava, SLOVART, 2005, str.47

V osemdesiatych rokoch sa jej repertoár stále rozširoval. Pribudla Mozartova Donna Anna, Constanza v únose zo Serailu, Massenetova Manon, Verdiho Gilda či Violeta z La Traviaty. Odborná verejnosť ocenila jej záujem o taliansku romantickú operu - Belliniho Normu, Donizettiho Mariu Stuartovnu a Annu Bolenu. Po novembri 1989 sa síce Gruberová vrátila aj do nášeho operného sveta, ale kôli svetovej kariére sa na javisko Slovenského národného divadla už nikdy nepostavila. V súčasnosti síce Edita Gruberová vystupuje na scénach svetových opier menej ako kedysi, ale záujem o ňu neklesá. Rovnako ako o nahrávky jej najslávnejších úloh, či hostovania v rámci najrozličnejších festivalov. Sama však dáva pred scénickým naštudovaním opery prednosť jej koncertnému uvedeniu. Odôvodňuje to tým, že do nového súboru sa musí vždy vžiť a na to jej nestačia iba dve či tri skúšky, ako býva teraz obvyklé.

Redaktorka Dáša Juhanová urobila 17.9.2013 rozhovor s Editou Gruberovou po jej koncerte v Košiciach:

Pred časom ste sa vyjadrili, že pri niektorých operných skladbách máte silný pocit, ako keby ich autori napísali pre vás...

Asi si to takto nahováram, lebo viem, že takmer každý skladateľ mal svojich spevákov a speváčky, pre ktorých písal. Kto ho vie, možno aj ja pochádzam z tých čias... Ten pocit mám pri skladbách, ktoré dokážem ideálne adaptovať na môj hlas – technicky, prejavom, výrazom.

Pri ktorých skladateľoch máte tento pocit najintenzívnejší?

Jednoznačne sú to Donizetti a Bellini. Belliniho som pre seba objavila takpovediac neskôr. Jeho dlhé melódie potrebujú špeciálnu techniku. Donizetti si zas vyžaduje pri áriách dýchať po každých dvoch taktach... Ale dá sa to, veď v čase, keď títo dvaja skladatelia písali, tak to speváci dokázali.

Mozart možno áriu Kráľovnej noci v Čarovnej flaute napísal práve preto, aby ste urobili kariéru...

Táto ária je niečo špeciálne. Na nej sa meria schopnosť každej mladej speváčky, ktorá je koloratúrnym sopránom. Je to výzva. Dostať sa vysoko až po efká... Ja som sa k tomu prebojovala už na škole a v podstate to aj bol taký malý objav pre samú seba, že to dokážem. Od ranného detstva som vedela, že chcem spievať, vyspevovala som v podstate všade. Vtedy som cítila len hlas, schopnosť

niečo zo seba vydať. Nerozmýšľala som o výraze. Neskôr, keď som začala spev študovať, prišla som len so svojim naturálnym hlasom a nemala som ani šajnu o tom, že existujú nejaké spevácke techniky. Zrazu sa bolo treba učiť ako spievať, ako dýchať, ako uložiť ústa... To všetko mi spočiatku bolo veľmi cudzie, nerozumela som tomu. Hoci som už dokázala zaspievať Kráľovnú noci aj s efkami, stále sa mi zdalo, že je to vec náhody a že to nie je stabilný stav. Pochopila som, že s hlasom, ktorý som dostala do daru, musím pracovať. Najviac mi pomohli staršie kolegyně vo viedenskej Štátnej opere.

Dá sa teda povedať, že keď ste začali spievať, tak ste v podstate ani nevedeli, do čoho idete?

Áno. A tu nastávajú problémy mnohých spevákov. Každý z nás sa narodí s nejakým prirodzeným hlasom a zisťuje, ako s ním vie narábať. Aj ja som sa dostala k vysokým tónom, no sama som netušila, ako sa mi to podarilo. Vtedy môže vzniknúť situácia, že vás to celého popletie. Musíte sa podrobiť technike, aby to celé dostalo systém. Dnes často vidím v praxi, že mladí speváci nedostanú ten správny technický smer, alebo to celé nepochopia a nevedia pretaviť do praxe. A preto po určitej dobe nastane koniec ich kariéry. Nie je prirodzené spievať aj po štyridsiatke. Prirodzený hlas to totiž už viac nezvládne a operné spievanie – to sú neprirodzené pochody.

Vy sama však spievate nie len po štyridsiatke, ale aj po šesťdesiatke....

Naučila som sa to dobre a suverénne som spievala bez akýchkoľvek krachov. Lenže pred šiestimi rokmi som prijala za svoju úplne novú techniku, ktorá sa zásadne odlišuje od toho, ako som spievala vyše tridsať rokov. Mnohí sa ma dnes pýtajú, ako je to vlastne možné, že som si hlas ešte stále zachovala a môžem spievať ďalej. Za to môže práve tá zmena techniky, pri ktorej som začala úplne inak dýchať - napríklad pri vysokých tónoch som doteraz tlačila bránicu hore, teraz ju tlačím dole. Veľké zmeny sú aj v tom, ako narábam so svalstvom tváre... Podarilo sa mi celú techniku preštelovať a práve to mi dovoľuje ďalej spievať.

To sa zrejme podarí len máloktorej speváčke...

V praxi to vidím, že vysoké hlasy idú časom nižšie. Po Kráľovnej noci už spievaj Paminu, potom Mimi v Bohéme, lebo tie výšky už proste nemajú... Lenže výška sa nestratí, keď ju raz speváčka má, tak ju má. Len jej musí poskytnúť dostatočnú technickú podporu, aby tam ostala. Ak to neovládate, hlas ide

nižšie...

Vy ste počas svojej kariéry mali šťastie na to, že ste si vedeli udržať to správne smerovanie svojho hlasu?

Mne to vlastne nadiktovali moje hlasivky. Rôzni dirigenti odo mňa vyžadovali všeličo, aj vysoko dramatické role, ale môj hlas mi vždy povedal – toto robiť nebudeš! Samozrejme, mohla by som to zaspievať, ale za akú cenu? Nechcela som dopustiť, aby tá cena bola privysoká a vďaka tomu som ani nikdy sama so sebou nezvádzala veľký vnútorný boj. Dirigenti chcú často speváka dotlačiť do niečoho, čo mu nie je vlastné. Oni dosiahnu svoje a pramálo ich zaujíma, že vy si kvôli tomu zruinujete hlas. Môj mozog a moje hlasivky mi však vždy nakázali držať sa svojej línie a zachránili ma od toho.

Takže váš hlavný konzultant počas kariéry boli vaše hlasivky...

Áno a počúvala som ich bez reptania (smiech). Lákalo ma napríklad spievať Leonoru v Trubadúrovi, veď som si vravela – je tam veľa koloratúr, mohlo by to byť niečo pre mňa. Potom som si však k tomu poriadne sadla, zistila som, ako je to celé komponované a bolo rozhodnuté, že sa do toho nepustím. Hlasivky povedali nie a ja som ich hneď poslúchla.

Je váš hlas, ktorý si vyžaduje celého človeka, rozhodujúcim faktorom, ktorým sa riadite aj v iných životných situáciách?

Všetko, čo človek prežíva, sa odzrkadlí na jeho hlase. Keď sa stane niečo tragické v rodine, keď vás niečo trápi.... Bud' sa utiahnete do seba, alebo na druhej strane vás fakt, že pracujete so živým materiálom, so svojim telom, hlasom a hudbou, uzdraví. Často som to vo svojom živote zažila a som za to vďačná. Rada žartujem, že som nikdy – ani v tých najťažších chvíľach – nepotrebovala vyhľadať psychológa, lebo hudba ma vyliečila. Dostávam mnoho listov od svojich fanúšikov v podobnom znení, kde mi píšú, že im môj spev veľmi pomohol, keď im bolo ťažko. To je úžasné, to mi dokáže dodať sily.

Cítite zodpovednosť voči svojim fanúšikom?

Jednoznačne! Často aj keď sa necítim úplne zdravá, nedokážem predstavenie odrieknuť. Kvôli fanúšikom. Ale taká som bola vždy. Mama mi vravela, že som do školy chodila aj chorá a len keď som už ležala v horúčkach, tak som ostala doma. Pamätám si, ako sme sa pripravovali na internáte pred maturitami a ja som sa

učila do polnoci. Zobudila som svoju spolužiačku a tá sa rozčulovala, prečo nespím. Vravela som jej – veď sa pripravujeme na dôležitú skúšku, čo máš čo teraz spať? Okríkla ma, že nie každý má takú konskú náturu ako ja (smiech).

Takže ste perfekcionistka....

Áno, a niekedy je to strašné. Donieslo mi to napríklad aj netrpezlivosť. Keď napríklad vidím, že nie každý sa snaží byť perfektný, tak ma to hnevá. Hlavne keď robíme scénickú inscenáciu a niekto nie je schopný ani na tretí pokus urobiť to, čo sa od neho na javisku žiada... Ja ako režisér by som už dávno explodovala a čudujem sa, že niekto dokáže mať v takej situácii trpezlivosť. Pamätám si jedného tenora, ktorý so mnou hral v Rigolettovi a ten bol celý akýsi mľandravý, nechápal režisérove pokyny, nedokázal ma ani poriadne schytiť. Potom ho našťastie vymenili. Mimochodom, za Petra Dvorského a ten ma už na javisku schytil jedna radosť (smiech).

Takže ako správny perfecionista musíte byť na javisku naplno hlasovo, technicky, výrazovo i emotívne....

Áno. Jedine tak dokážem dokonale reagovať. Veď vlastne ja som chcela byť herečka, preto je pre mňa popri speve dôležité aj herectvo. Len môj farár mi povedal, že nie, že musím spievať. Ale vraj sa to dá skĺbiť a budem operná speváčka. Vtedy som nemala ani najmenšiu šajnu, čo je to opera.

Dnes to už viete...

Nuž, za tých 45 rokov na javisku som už kadečo zažila a mnoho už viem, ale doteraz sa mi stane, že sa mi nad niektorými požiadavkami dirigentov či režisérov rozum zastane a vtedy sa sama seba pýtam, kto tu nemá šajnu...

5. Gabriela Beňačková

Gabriela Beňačková je jednou z najvýnimočnejších a svetovo najuznávaných sopranistiek. Jej hlas je jedinečný a okúzľujúci. Splňal všetky atribúty, aby stal svetový. Prekrásna farba hlasu, obrovská muzikalita, výborné frázovanie- hudobná predstavivosť, výnimočná technická zdatnosť a tvorba tónu- vďaka tomu jej ležal u nohách celý svet. Gabriela Beňačková sa narodila 25. 3. 1947 v Bratislave. V rokoch 1962-1966 študovala na Konzervatóriu v Bratislave v triede Magdalény Móryovej a v roku 1966-1967 študovala v Žiline u Tatiany Kresákovej. Od roku 1967-1971 študovala na Vysokej škole múzických umení v Bratislave u Anny Korinskej a Janka Blaha. Hneď po skončení štúdia na VŠMU sa stala sólistkou Opery Národného divadla v Prahe. Všetko to začalo na medzinárodnej súťaži Antonína Dvořáka v Karlových Varoch, kde ju pre Národné divadlo objavil v roku 1969 tehdajší riaditeľ Přemysl Kočí. Uviedla sa v roku 1970 v roli Nataši vo Vojne a mieri. Výber role bol šťastný. Veľmi rýchlo si získala obrovskú priazeň publika a uznanie odbornej verejnosti. Od roku 1970-1981 vytvorila v Prahe 12 rolí. Jenůfa a Káťa Kabanová sa neskôr zaradili k jej kmeňovému repertoáru, ktorý ju sprevádzal počas jej kariéry v zahraničí. Medzi ďalšie bravúrne svárnené role v Smetanovom divadle patrila Markétka v novom naštudovaní Fausta a Markétky v roku 1979. Pri znovuotvorení Národného divadla - 18.11.1983 spievala Smetanovu Libuši. V Prahe vytvorila mnoho ďalších

rolí - Rusalku, Mimi z Bohémy, Tatianu z Eugena Onegina, Mařenku z Predanej nevesty, Natašu z Vojny a mieru, Katrenu z Krútňavi, Hedviku z Čertovej steny, Káťu Kabanovú, Leonoru z Fidelia, Jenůfu z Její pastorkyne, Mimi z Bohémy, Markétku z Fausta a Markétky, Manon Lescaut, Libuši.

Jej svetová kariéra sa odštartovala v roku 1971, keď začala hosťovať na zahraničných scénach - v Dublinu (1971), Reggio Emilia (1973), Parme a Boloni. Krátko nato se stala stálym hosťom amsterdamskej Nederlandse Opera (1974-80), mníchovskej Bayerische Staatsoper (1975-1998) a viedenskej Staatsoper (1976-2000). Celých 35 rokov spievala na predných svetových operných scénach, k nim okrem už menovaných patrí milánska La Scala, Rím, Benátky, Janov, Velké divadlo v Moskve, Teatro Líceo v Barcelóne, Teatro Real v Madride, Granada, Sevilla, Teatro Colón v Buenos Aires, pařížske scény Palais Garnier, Théâtre du Châtelet a Opéra Bastille, londýnska Covent Garden, Ženeva, Curych, Kolín nad Rýnom, Bonn, Hamburk, Drážďany, Stuttgart a berlínska Staatsoper i Deutsche Oper. Vystupovala i na operných scénach v Japonsku a Kanade. Zvláštnu kapitolou v jej umeleckom živote je pôsobenie na operných scénach v USA – v San Francisku, Los Angeles a v Metropolitnej opere v New Yorku. Tu bola prvou Rusalkou (1994 – 1995), na doskách ktorej stvárnila viac ako 50 predstavení.

Na tejto prestížnej scéne spievala Janáčkovu Káťu Kabanovú a Jenůfu, Dvořákovu Rusalku, Leonoru v Beethovenovom Fideliovi, Mimi v Pucciniho Bohéme a Desdemonu vo Verdiho Otellovi.

Bohatou je aj koncertná činnosť – Carnegie Hall v New Yorku, kde mnohokrát prezentovala a popularizovala slovanskú a predovšetkým českú hudobnú tvorbu, či už na koncertných uvedeniach opier Její pastorkyňa, Káťa Kabanová, Libuša, Rusalka alebo na množstve samostatných koncertov.

Spolupracovala s najväčšími svetovými dirigentmi ako Claudio Abbado, Giuseppe Sinopoli, Leonard Bernstein, Zubin Mehta, Wolfgang Sawallisch, Nello Santi, Carlo Maria Giulini, Lovro von Matačić, Jeffrey Tate, Christoph von Dohnányi, Sir Georg Solti, Sir Charles Mackerras, Luis Garcia Navarro, Nikolas Harnoncourt, James Conlon, John Fiore, Václav Neumann, Jiří Kout, Georges Pretre, James Levine, Marek Janowski a mnohí ďalší.

Pracovala s režisérmi Walter Felsenstein, August Everding, Götz Friedrich, Otto Schenk, Nikolaus Lenhoff, Kurt Horres a ďalší.

Gabriela Beňačková je držiteľkou niekoľkých prestížnych cien: národná umelkyňa (Československo, 1985), komorná speváčka (Rakúsko, 1985 a Nemecko, 1987), Cena Artura Toscaniniho, Zlatá medaila Giuseppe Verdiho, Grammy Award (New York, 1995), Zlatá medaile a Janáčkova medaila za účinkovanie v opere Káťa Kabanová. Natočila mnoho operných kompletov, piesní a diel českej i svetovej oratórnej a kantátovej tvorby.

Patrí medzi najvýznamnejšie operné speváčky súčasnosti a medzi predných reprezentantov hudobného života v 20. storočí.

Rozhovor viedla 10.3.2008 s Gabrielou Beňačkovou o dlhej prestávke a návrate na divadelné dosky A. Tomášchová:

Ako dlho ste nespievali v opernej inscenácii?

Pred piatimi rokmi mi vážne ochorela mama, a keďže po ťažkých operáciách nás lekári pripravovali na to, že má pred sebou možno posledný mesiac života, rozhodla som sa, že ten čas chcem stráviť s ňou. Vyskočila som z rozbehnutého vlaku a hoci ma kolegovia i riaditelia opier presviedčali, aby som mame našla opatrovateľku, cítila som, že po rokoch, keď sme spolu intenzívne neboli, pretože som hosťovala po svete a mala svoju rodinu, chcem ostať pri nej. O to krajšie je, že mama stále žije.

S akými pocitmi ste po intenzívnej kariére, akú máte za sebou, opúšťali opernú scénu?

Spočiatku so žiadnymi. Nemyslela som si, že odchádzam, ale že svoje účinkovanie iba obmedzujem. No ako sa mamin stav postupne zlepšoval a ja som vedela, že od nej na niekoľko týždňov odísť nechcem, povedala som si, že končím a budem sa už venovať len jej a svojim vnučkám.

Nebolo vám smutno za javiskami, opernými postavami, kolegami... A vôbec všetkým, čo bolo predtým neodmysliteľnou súčasťou vášho (profesionálneho) života?

Klamala by som, ak by som popierala, že som spočiatku trošku smútila. No satisfakciou mi bolo, že sa nám podarilo predĺžiť našej mame život. A hoci som už nič neplánovala, po troch rokoch pauzy za mnou prišiel pán Lapšanský s

ponukou zaspievať si v Slovenskej filharmónii, na pódiu ktorej som nestála 30 rokov. Jeho ponuka ma "poštekčila" a stimulovala k tomu, že som opäť začala cvičiť. Takže potom prišla ponuka na koncert v rámci Bratislavských hudobných slávností a pomaličky sa to opäť rozbehlo. Uvidíme, ako dlho to ešte vydrží.

Máte už aj nejaké konkrétne ponuky a plány?

Ponuku som dostala a priznám sa, že ešte aj chuť mám. A hoci som sa pred rokmi v Národnom divadle v Japonsku rozlúčila so svojou životnou postavou, Jenůfou, už dva roky mám ponuku na úlohu Kostelníčky z tej istej opery. A pravda je taká, že o tom uvažujem.

Počas svojej kariéry ste stvárnili kvantum nádherných titulných postáv. Boli medzi nimi aj také, ktoré vás vyjadrovali?

Bezpochyby to bola Mařenka z Predanej nevesty, ktorú som začala spievať ako 23 ročná. A potom už spomínaná Jenůfa. Tú som však lepšie spievala po pôrode.

Prečo?

Zrejme preto, že som nabrala plnosť materstva. Strach o dieťa, o novú rodinu prispel k tomu, že som nadobudla zrelosť ženy.

Vedeli ste vždy, že chcete rodinu a deti? Nebáli ste sa, že vám budú prekážkou v rozbiehajúcej sa kariére?

Ja by som si bola bývala priať aj viac detí, to mi však už nevyšlo. No neplánovala som ani žiadnu kariéru.

Takže, to, že ste ju urobili a že dnes patríte k 10-tim najlepším speváckam sveta, je šťastie od Boha?

Pánu Bohu vďačím za talent a hlas, bez ktorého by to nešlo. No človek by umelecky nemohol rásť, ak by nemal dostatok usilovnosti. Talent nemožno nechať bujnieť a rásť ako zemiaky na poli. Ak chcete niečo dosiahnuť, musíte preto niečo urobiť. A ešte musíte mať šťastie na toho, kto si vás vyberie na spoluprácu.

Vy ste v pražskom Národnom divadle spievali už počas štúdia na vysokej škole. Tušili ste, keď ste prijali ponuku na postavu Nataši do opery Vojna a mier, čo sa vám tým otvára?

Absolútne nie. Mojim plánom bolo dokončiť vysokú školu a potom, že sa uvidí.

Ale žeby mi niekto povedal, tak a teraz budeš robiť kariéru, to nie. Okrem toho, ja som to spojenie robiť kariéru neznášala. Kariéra je niečo, čo sa človeku môže podariť vybudovať, ale je to veľmi pominuteľné a ja som to rozhodne neplánovala.

Na svojom konte máte nádherné postavy, úspešné roky na najvýznamnejších scénach. No hovorí sa, že každá palica má dva konce. Museli ste teda za toto všetko zaplatiť nejakú daň?

Človek platí za všetko. A daňou každej umelkyne sú, bezpochyby, deti. Hoci moja dcéra za mnou cestovala vždy, keď mohla, jej maturitu sme spolu prežívali len po telefóne. Ja som totiž práve vtedy spievala v New Yorskej Metropolitnej opere.

Už za totality ste spievali na významných scénach západného sveta. Nikdy ste neuvažovali o emigrácii?

Hoci ma to, že som neemigrovala, veľmi brzdilo, pretože, keď ma potrebovali v Prahe, zrušili mi kontrakty vo svete, neumožnili mi množstvo nahrávok, na ktoré som mala ponuky, nikdy som o emigrácii neuvažovala. Mnoho vynikajúcich dirigentov to nemohlo pochopiť, no môj otec bol advokát a sestra televízna hlásateľka. Ak by som to bola urobila, vyhodili by ich z práce.

Patriť do desiatky najlepších operných speváčok, či spievať na všetkých významných operných scénach tohto sveta. To sú obrovské úspechy. Čo však považujete za svoj najväčší životný úspech vy?

Že som dosiahla maximum toho, čo som dosiahnuť mohla a že sa mi podarilo založiť si aj rodinu a mať dieťa.

Ste teda šťastný človek?

Na jednej strane áno. Ale, ako sme už hovorili, za všetko v živote človek platí.

Čo pre vás v súčasnosti hrá v živote prím?

Už nie som taká ctižiadostivá, pretože už som všetko zažila. To dobré i to zlé, problémy i intrigy. Teraz je teda pre mňa najdôležitejšia tá stránka života, ktorú som si predtým naplno užiť nemohla. To čo som nemohla odovzdať svojej dcére sa snažím odovzdávať svojim dvom vnučkám. Aj keď nie sme denne spolu, pocit, že niekoho mám, že niečo po mne ostane a krv ide ďalej, je nádherný.

Ako ste sa vysporiadávali s intrigami a ranami?

Ťažko. Človek si poplače do vankúša, čo však veľmi pomáha, pretože ráno musíte vstať, nedať to najavo a ísť ďalej. Lebo ak je človek slávny, nikoho jeho problémy nezaujímajú. Všetci vás potrebujú sviežu a ak schybíte, za dverami je ďalších 20, ktorí čakajú na svoju šancu.

Nie je to psychicky náročné?

Je to veľmi psychicky náročné. No zároveň to považujem za najkrajšie povolanie, pretože muzika ma absolútne napíňa. Neviem si predstaviť, že by som mala existovať bez nej.

6. Slovenské sopranistky

V poslednej kapitole sa snažím o celistvý zoznam našich významných sopranistiek. Niektoré sa presadili aj v zahraničí, no dlšie nemali možnosť stáť na svetových pódioch a pôsobia alebo pôsobili na Slovensku. Stali sa tak súčasťou histórie slovenskej opery.

Lívia Ághová

Linda Ballová

Helena Becse Szabó

Gabriela Beňačková

Jana Bernáthová

Magdaléna Blahušiaková

Dominika Doniga

Mária Eliášová

Božena Ferancová

Jolana Fogašová

Magdaléna Hajóssyová

Eva Hornyáková

Simona Houda- Šaturová

Anna Hrušovská

Elena Kittnarová

Adriana Kohútková

Adriana Kučerová

Patrícia Macák Solotruková

Lenka Máčiková

Dagmar Podkamenská- Bezačinská

Lucia Popp

Ľubica Rybárska

Yveta Tannenbergerová

Ľubica Vargicová

Andrea Vizvári

Petra Záhumenská

7. Záver

Touto prácou som sa snažila priblížiť výrazné talenty a osobnosti slovenskej speváckej školy. Není možné a rozsah tejto práce mi ani nedovoľuje priblížiť kariéru každej dobrej sopranistky účinkujúcej na operných či koncertných scénach. Vybrala som si tak štyri veľmi výrazné osobnosti a hlasy pochádzajúce zo Slovenska, ktoré počas svojho života vytvorili európsku, či svetovú kariéru. Spievali a hrali v najvýznamnejších operných domoch a koncertných pódiov. V poslednej kapitole ponúkam prehľad sopranistiek pôsobiach na našich aj zahraničných scénach od minulosti až po súčasné výrazné talenty.

8. Použitá literatúra a pramene

/Rishoi, N.; 2005 Edita Gruberová: Portrét, ISBN: 8080850410/

/Tamussino, U.; 2008 Spomienky na Luciu Popp, ISBN: 8080855833/

/Malatincová, E.; Kulová, D.; 2012 Anna Hrušovská, ISBN: 9788089369485/

/Tomášchová, A.; 2008 Gabriela Beňčková: "V živote sa za všetko platí"/

/Juhanová, D.; 2013 Edita Gruberová: "Som doma všade a zároveň nikde"/

/Novotná-Máľková; 2005 Magdaléna Hajóssyová: Spievať tak, aby bolo človeku dobre!/

/Ursínyová, T.; 1982 Hudobné rozhľady č. 51982 XXXV:S
Magdalénou Hajóssyovou hovorila Terézia Ursínyová/

/Ursínyová, T.; 1989 Terézia Ursínyová: Slovenské divadlo č.1
revue dramatických umení, ročník XXXVII 1989/

/www.kosickykorzar.sk/

/www.youtube.com/